

מלחמה וזיכרון במהרא פרופ' נילי ואזנה

שיעור 1: זיכרון וזהות

שופטים א, 17

וילך יהודה את שמעון אחיו ויכו את הפנעני יושב צפת ויחרימו אותה ויקרא את שם העיר חרמה

יהושע ד, 7-1

ויהי כאשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן ויאמר יהוה אל יהושע לאמר. קחו לכם מן העם שנים עשר אנשים איש אחד איש אחד משבט. וצוו אותם לאמר שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכין שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה. ויקרא יהושע אל שנים העשר איש אשר הכין מבני ישראל איש אחד איש אחד משבט. ויאמר להם יהושע עברו לפני ארון יהוה אלהיכם אל תוך הירדן והרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל. למען, תהיה זאת אות בקרבכם. כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם. ואמרתם להם אשר נכרתו מימי הירדן מפני ארון ברית יהוה בעברו בירדן נכרתו מי הירדן והיו האבנים האלה לזכרון לבני ישראל עד עולם.

יהושע ו, 20

וירע העם ויתקעו בשפרות ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפל החומה תחתיה ויעל העם העירה איש נגדו וילכדו את העיר

יהושע ו, 24

והעיר שרפו באש וכל אשר בה רק הפסך והזהב וכלי הנחשת והברזל נתנו אוצר בית יהוה

יהושע ו, 26

וישב יהושע בעת ההיא לאמר ארור האיש לפני יהוה אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו בכרו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה

מלכים א טז, 34

בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגיב ובשגוב צעירו הציב דלתיה כדבר יהוה אשר דבר ביד יהושע בן נון

יהושע ח, 26-29

ויהושע לא השיב ידו אשר נטה בכידון עד אשר החריס את כל ישבי העי רק הבהמה ושלל העיר ההיא בזו להם ישראל כדבר יהוה אשר צוה את יהושע. וישרף יהושע את העי וישימה תל עולם שממה עד היום הזה. ואת מלך העי תלה על העץ עד עת הערב וכבוא השמש צוה יהושע וירידו את נבלתו מן העץ וישליכו אותה אל פתח שער העיר ויקימו עליו גל אבנים גדול עד היום הזה.

יהושע יא, 10-13

וישב יהושע בעת ההיא וילכד את חצור ואת מלכה הכה בחרב כי חצור לפנים היא ראש כל הממלכות האלה. ויכו את כל הנפש אשר בה לפי חרב החרם לא נותר כל נשמה ואת חצור שרף באש. ואת כל ערי המלכים האלה ואת כל מלכיהם לכד יהושע ויכם לפי חרב החרים אותם כאשר צוה משה עבד יהוה. רק כל הערים העמדות על תלם לא שרפם ישראל זולתי את חצור לבדה שרף יהושע.

חגי א, 15 – ב, 8

ביום עשרים וארבעה לחדש בששי בשנת שתים לדריוש המלך. בשביעי בעשרים ואחד לחדש היה דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר. אמר נא אל זרבבל בן שלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול ואל שארית העם לאמר. מי בכם הנשאך אשר ראה את הבית הזה בכבודו הראשון ומה אתם ראים אתו עתה הלוא כמהו כאין בעיניכם. ועתה חזק זרבבל נאם יהוה וחזק יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול וחזק כל עם הארץ נאם יהוה ועשו כי אני אתכם נאם יהוה צבאות. את הדבר אשר פרתי אתכם

בצאתכם ממצרים ורוחי עמדת בתוככם אל תיראו. כי כה אמר יהוה צבאות עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ ואת הים ואת החרבה. והרעשתי את כל הגוים ובאו חמדת כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר יהוה צבאות. לי הפסך ולי הזהב נאם יהוה צבאות. גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר יהוה צבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם יהוה צבאות.

זכריה ז, 1-3

ויהי בשנת ארבע לדריוש המלך היה דבר יהוה אל זכריה בארבעה לחדש התשעי בכסלו. וישלח בית אל שראצור ורגם מלך ואנשיו לחלות את פני יהוה. לאמר אל הפהנים אשר לבית יהוה צבאות ואל הנביאים לאמר האבכה בחדש החמשי הנזר כאשר עשיתי זה כמה שנים.

זכריה ז, 4-7

ויהי דבר יהוה צבאות אלי לאמר. אמר אל כל עם הארץ ואל הפהנים לאמר כי צמתם וספוד בחמישי ובשביעי וזה שבעים שנה הצום צמתני אני. וכי תאכלו וכי תשתו הלוא אתם האכלים ואתם השתים. הלוא את הדברים אשר קרא יהוה ביד הנביאים הראשנים בהיות ירושלים ישבת ושלחה ועריה סביבתיה והנגב והשפלה ישב.

זכריה ח, 18-19

ויהי דבר יהוה צבאות אלי לאמר. כה אמר יהוה צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמזעדים טובים והאמת והשלום אהבו.

דברי הימים ב לה, 20-27

אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו מלך מצרים להלחם בכרמיש על פרת ויצא לקראתו יאשיהו. וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני חדל לך מאלהים אשר עמי ואל ישחיתך. ולא הסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם בו התחפש ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים ויבא להלחם בבקעת מגדו. וירו הירים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד. ויעבירוהו עבדיו מן המרפכה וירפיהו על רכב המשנה אשר לו ויוליכוהו ירושלים וימת ויקבר בקברות אבתיו וכל יהודה וירושלם מתאבלים על יאשיהו. ויקונן ירמיהו על יאשיהו ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם על יאשיהו עד היום ויתנום לחק על ישראל והנם פתובים על הקינות. ויתר דברי יאשיהו וחסדיו כפתוב בתורת יהוה. ודבריו הראשנים והאחרנים הנם פתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה.

יהושע י, 12-14

אז ידבר יהושע ליהוה ביום תת יהוה את האמרי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון. וידם השמש וירח עמד עד יקם גוי איביו הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים. ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמע יהוה בקול איש. כי יהוה נלחם לישראל.

תהילים קלז, 7

זכר יהוה לבני אדם את יום ירושלים האמרים ערו ערו עד היסוד בה

שמות יז, 8-16

ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם. ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי. ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה. והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק. וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידי משה ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש. ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי-חרב. ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמהה את זכר עמלק מתחת השמים. ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה נסי. ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוה בעמלק מדר דר.

Jan Assmann, "Communicative and Cultural Memory", Media and Cultural Studies 8 (De Gruter 2008), p. 111

באשר לדברים כמו עוגיות המדליין המפורסמות של מרסל פרוסט, חפצים, ימי זיכרון, חגים, אותות, סמלים או נופים, המונח 'זיכרון' איננו מטאפורה (העברה של תכונות בין שני גורמים) כי אם מטונימיה (אמצעי פיגורטיבי הממחיש מושג באמצעות החלפתו בגורם קרוב המאפשר קשר אסוציאטיבי בין שני הגורמים, ומסייע לנו לראות באחד מייצג של האחר) המבוססת על קשר חומרי בין המוח הזוכר ובין החפץ המזכיר. לדברים אין זיכרון משל עצמם, אך הם מעוררים זיכרון, כי הם נושאים זיכרונות שאנחנו מושקעים בהם, כמו מנות אוכל מסוימות, חגיגות, פולחנים, דימויים, סיפורים וכתובים אחרים, נופים ו'אתרי זיכרון' אחרים. ברובד החברתי, בהקשר של קבוצות וחברות, תפקידם של דימויים חיצוניים מקבל ערך גבוה במיוחד, משום שקבוצות, שלהן כמובן אין זיכרון, נוטות להתאחד סביב זיכרונות וסמליהם כמו אנדרטאות, מוזיאונים, ספריות, ארכיונים ומוסדות מנמוטכניים (אמצעים לזיכרון) אחרים.

שיעור 2: אחאב בקרבות קרקר מול שלמנאסר

כתובת המונולית מפרת, שלמנאסר ג' (824-859) (אבן גיר לבנה 2.21 מ' X 87 ס"מ, עובי 23 ס"מ)

1200 מרכבות, 1200 פרשים 20,000 רגלי של הדדעזר מארם-דמשק;

700 מרכבות, 700 פרשים, 10,000 רגלי של ארחלני החמתי;

2000 מרכבות, 10,000 רגלי של אחאב הישראלי;

500 חיילים מגבל;

1000 חיילים ממצרים;

10 מרכבות, 10,000 חיילים מערקת;

200 חיילים של מתנבעל הארודי;

200 חיילים מאסנת;

30 מרכבות, [000] חיילים של אדנבעל מסינ;

1000 גמלים של גנדב הערבי;

[00] חיילים של בעשא בן רחוב מהר אמנה,

את שנים עשר המלכים האלה הביא לעזרתו. הם עלו נגדי לקרב ומלחמה.

האובליסק השחור של שלמנאסר ג', 841 לפנה"ס

קיבלתי את מנחתו של יהוא בן עמרי – כסף, זהב, ספל זהב, קערת זהב, קובעות זהב, דליי זהב, בדיל, חוטר מלכות והניתות

האובליסק השחור מכלח, שורות 54-66

בשנת מלכותי השישית התקרבותי אל הערים שלגדות נהר פלח, והם (אנשי הערים הללו) הרגו את גימו ראש עירם. נכנסתי אל העיר תל תרח. עברתי את הפרת בגאותו וקיבלתי את מנחתם של כל מלכי ארץ חת. בעת ההיא הדדעזר מארם דמשק (ו) ארחלני מחמת עם מלכי חת וחוף הים, בטחו בכוחם המשותף ויצאו נגדי לקרב ומלחמה. בדבר (האל) אשור האדון הגדול אדוני, נלחמתי אתם והנחלתי להם מפלה. לקחתי מהם (את) מרכבותיהם, סוסיהם וכלי מלחמה. 20,500 מלוחמיהם הכיתי בחרב.

האובליסק השחור מכלת, שורות 85-86

- בשנת מלכותי ה-10 (שנת 849), עברתי בפעם השמינית את הפרת. לכדתי את עריו של סנגרה מכרכמיש; התקרבתי אל עריו של ארמו ולכדתי את ארנה, עיר מלכותו יחד עם מאה ערים (נוספות).
- על פי מהדורת האנלים (שנת 842): בעת ההיא, הדדעזר מארם דמשק, ארחלני החמת יחד עם שנים עשר מלכי חוף הים, בטחו בכוחם, והם עלו נגדי לקרב ומלחמה. נלחמתי אתם והנחלתי להם מפלה. את מרכבותיהם, סוסיהם וציודם לקחתי מהם והם ברחו למלט את נפשם.. 20,500 מלוחמיהם הכיתי בחרב.

האובליסק השחור מכלת, שורות 87-89

בשנת מלכותי ה-11 (שנת 848), עברתי בפעם התשיעית את הפרת. כבשתי ערים ללא מספר. ירדתי אל ערי אנשי חמת; כבשתי 89 ערים. הדדעזר מארם דמשק (ו) שנים עשר מלכי חת התיצבו יחד, (בטוחים) בכוחם. הנחלתי להם מפלה.

האובליסק השחור מכלת, שורות 91-92

בשנת מלכותי ה-14 (שנת 845), גייסתי את (צבא) הארץ; עברתי את הפרת. שנים עשר המלכים עלו נגדי; נלחמתי (אתם) והנחלתי להם מפלה.

האובליסק השחור מכלת, שורות 99-102; 104-102

בשנת מלכותי ה-18 (שנת 841), עברתי בפעם ה-16 את הפרת. חזאל מארם דמשק יצא לקרב. לקחתי ממנו 1121 מרכבות, 470 סוסים, יחד עם מחנהו. (שו' 97-99).

בשנת מלכותי ה-21, (שנים 838-837), עברתי בפעם ה-21 את הפרת. יצאתי נגד עריו של חזאל מארם דמשק. כבשתי ארבע מעריו המרכזיות קיבלתי מנחה מאנשי צור, צידון וגבל. (שו' 102-104).

מלכים א כ, 1-12

וּבֶן הַדָּד מֶלֶךְ אֲרָם קִבֵּץ אֶת כָּל חֵילוֹ וַיִּשְׁלָשִׁים וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ אֲתוֹ וְסוֹס וְרֶכֶב וַיַּעַל וַיִּצֹר עַל שְׁמֶרוֹן וַיִּלְחָם בָּהּ. וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָעֵרִיה. וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר בֶּן הַדָּד כִּסְפֶּךָ וְזָהָבֶךָ לִי הוּא וְנִשְׂיָהּ וּבָנֶיהָ הַטּוֹבִים לִי הֵם. וַיַּעַן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כְּדַבְּרֶךָ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לָךְ אֲנִי וְכָל אֲשֶׁר לִי. וַיִּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ כֹּה אָמַר בֶּן הַדָּד לֹאמֹר כִּי שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֹאמֹר כִּסְפֶּךָ וְזָהָבֶךָ וְנִשְׂיָהּ וּבָנֶיהָ לִי תִתֵּן. כִּי אִם כָּעֵת מִחָר

אֶשְׁלַח אֶת עֲבָדַי אֵלֶיךָ וְחִפְּשׂוּ אֶת בֵּיתְךָ וְאֶת בְּתִי עֲבָדֶיךָ וְהָיָה כָּל מַחְמַד עֵינֶיךָ יִשְׁימוּ בְיָדָם וְלָקְחוּ. וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְכָל זִקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר דַּעוּ נָא וּרְאוּ כִּי רָעָה זֶה מִבְּקֶשׁ כִּי שָׁלַח אֵלַי לְנָשִׁי וּלְבָנִי וּלְכַסְפִּי וּלְזֹהָבִי וְלֹא מִנְעַתִּי מִמֶּנּוּ. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל הַזִּקְנִים וְכָל הָעָם אַל תִּשְׁמַע וְלֹא תֵאבֹה. וַיֹּאמֶר לְמַלְאָכָי בֶּן הַדָּד אֲמַרוּ לְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֵל עֲבָדֶיךָ בְּרֹאשׁוֹנָה אֲעֲשֶׂה וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא אוֹכַל לַעֲשׂוֹת וַיִּלְכוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּשְׁבְּהוּ דָבָר. וַיִּשְׁלַח אֵלָיו בֶּן הַדָּד וַיֹּאמֶר כֹּה יַעֲשׂוּן לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֶפוּ אִם יִשְׁפַק עֲפָר שְׁמֵרוֹן לְשַׁעֲלִים לְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלִי. וַיַּעַן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר דַּבְּרוּ אֵל יִתְהַלֵּל חֲגֹר כְּמִפְתַּח. וַיְהִי כַשְׁמַע אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְהוּא שָׁתָה הוּא וְהַמַּלְכִים בְּסִכּוֹת וַיֹּאמֶר אֵל עֲבָדָיו שִׁימוּ וַיִּשְׁימוּ עַל הָעִיר.

מלכים א כ, 13-25

וְהִנֵּה נָבִיא אֶחָד נִגַּשׁ אֶל אַחְזָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר ה' הֲרֵאִיתָ אֶת כָּל הַהֶמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה הַנִּבֵּי נָתַנוּ בְיָדְךָ הַיּוֹם וַיִּדְעַתָּ כִּי אֲנִי ה'. וַיֹּאמֶר אַחְזָב בְּמִי וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר ה' בְּנַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וַיֹּאמֶר מִי יֹאסֹר הַמְּלַחְמָה וַיֹּאמֶר אַתָּה. וַיִּפְקֹד אֶת נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וַיְהִיו מְאֹתִים שָׁנִים וּשְׁלֹשִׁים וְאַחֲרֵיהֶם פָּקַד אֶת כָּל הָעָם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים. וַיֵּצְאוּ בְצַהָרִים וּבֶן הַדָּד שָׁתָה שְׂכּוֹר בְּסִכּוֹת הוּא וְהַמַּלְכִים שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ עִזָּר אֹתוֹ. וַיֵּצְאוּ נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת בְּרֹאשׁוֹנָה וַיִּשְׁלַח בֶּן הַדָּד וַיִּגְדִּדוּ לוֹ לְאֹמֶר אֲנָשִׁים יֵצְאוּ מִשְׁמֵרוֹן. וַיֹּאמֶר אִם לְשָׁלוֹם יֵצְאוּ תִפְשׂוּם חַיִּים וְאִם לְמַלְחָמָה יֵצְאוּ חַיִּים תִּפְשׂוּם. וְאֵלֶּה יֵצְאוּ מִן הָעִיר נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וְהַחִיל אֲשֶׁר אַחֲרֵיהֶם. וַיְכּוּ אִישׁ אִישׁוֹ וַיִּנְסוּ אַרְם וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹט בֶּן הַדָּד מֶלֶךְ אַרְם עַל סוּס וּפָרָשִׁים. וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּדָה אֶת הַסּוּס וְאֶת הָרֶכֶב וְהִכָּה בְּאֶרֶם מִכָּה גְדוֹלָה. וַיִּגַּשׁ הַנְּבִיא אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ הַתְּחִיזֶנָּה וְדַע וַיִּרְאֶה אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כִּי לְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה מֶלֶךְ אַרְם עָלָה עִלְיָךְ. וְעֲבָדֵי מֶלֶךְ אַרְם אֲמַרוּ אֵלָיו אֱלֹהֵי הָרִים אֱלֹהֵיהֶם עַל כֵּן חִזְקוּ מִמֶּנּוּ וְאוּלַּם נִלְחַם אַתֶּם בְּמִישׁוֹר אִם לֹא נַחֲזֶק מֵהֶם. וְאֶת הַדָּבָר הַזֶּה עָשָׂה הַסֵּר הַמַּלְכִים אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ וְשִׁים פְּחוֹת תַּחְתֵּיהֶם. וְאֵתָּה תִמְנֶה לָךְ חֵיל פְּחִיל הַנֶּפֶל מְאוֹתָךְ וְסוּס כְּסוּס וְרֶכֶב כְּרֶכֶב וְנִלְחַמְתָּ אוֹתָם בְּמִישׁוֹר אִם לֹא נַחֲזֶק מֵהֶם וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם וַיַּעַשׂ כֵּן.

מלכים א כ, 26-34

וַיְהִי לְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה וַיִּפְקֹד בֶּן הַדָּד אֶת אַרְם וַיַּעַל אֶפְקָה לְמַלְחָמָה עִם יִשְׂרָאֵל. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְפַּקְדוּ וְכָלִכְלוּ וַיִּלְכוּ לְקִרְאָתָם וַיַּחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נֹגְדִים כְּשֵׁנֵי חֲשָׁפֵי עֵזִים וְאַרְם מָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ. וַיִּגַּשׁ אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן אֲשֶׁר אֲמַרוּ אַרְם אֱלֹהֵי הָרִים יְהוָה וְלֹא אֱלֹהֵי עַמִּיקִים הוּא וְנָתַתִּי אֶת כָּל הַהֶמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה בְיָדְךָ וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה. וַיַּחֲנוּ אֱלֹהֵי נֹכַח אֱלֹהֵי שִׁבְעַת יָמִים וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַתִּקְרַב הַמְּלַחְמָה וַיְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אַרְם מֵאָה אֶלֶף רַגְלֵי בַיּוֹם אֶחָד. וַיִּנְסוּ הַנּוֹתָרִים אֶפְקָה אֶל הָעִיר וַתִּפֹּל הַחוֹמָה עַל עֲשָׂרִים וּשְׁבַעָה אֶלֶף אִישׁ הַנּוֹתָרִים וּבֶן הַדָּד נָס וַיִּבֵּא אֶל הָעִיר חֹדֶר בְּחֹדֶר. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עֲבָדָיו הִנֵּה נָא שָׁמַעְנוּ כִּי מַלְכֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי מַלְכֵי חֶסֶד הֵם נִשְׁמָה נָא שְׁקִים

במתנינו וחבלים בראשנו ונצא אל מלך ישראל אולי יחיה את נפשי. ויחגרו שקים במתניהם וחבלים בראשיהם ויבאו אל מלך ישראל ויאמרו עבדך בן הדד אמר תחי נא נפשי ויאמר העודנו חי אחי הוא. והאנשים ינחשו וימהרו ויחלטו הממנו ויאמרו אחיך בן הדד ויאמר באו קחהו ויצא אליו בן הדד ויעלהו על המרכבה. ויאמר אליו הערים אשר לקח אבי מאת אביך אשיב וחסות תשים לך בדמשק כאשר שם אבי בשמרון ואני בבירת אשלתך ויכרת לו ברית וישלחהו.

מלכים א כב, 1-14

וישבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל. ויהי בשנה השלישית וירד יהושפט מלך יהודה אל מלך ישראל. ויאמר מלך ישראל אל עבדיו הידעתם פי לנו רמת גלעד ואנחנו מחשים מקחת אתה מיד מלך ארם. ויאמר אל יהושפט התלך אתי למלחמה רמת גלעד ויאמר יהושפט אל מלך ישראל כמוני כמוך כעמי כעמך כסוסי כסוסיך. ויאמר יהושפט אל מלך ישראל דרש נא כיום את דבר יהוה. ויקבץ מלך ישראל את הנביאים כארבע מאות איש ויאמר אליהם האלך על רמת גלעד למלחמה אם אהדל ויאמרו עלה ויתן אדני ביד המלך. ויאמר יהושפט האין פה נביא ליהוה עוד ונדרשה מאתו. ויאמר מלך ישראל אל יהושפט עוד איש אחד לדרש את יהוה מאתו ואני שנאתיו כי לא יתנבא עלי טוב כי אם רע מיכיהו בן ימלה ויאמר יהושפט אל יאמר המלך פן. ויקרא מלך ישראל אל סריס אחד ויאמר מהרה מיכיהו בן ימלה. ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה ישבים איש על כסאו מלבשים בגדים בגרן פתח שער שמרון וכל הנביאים מתנבאים לפניהם. ויעש לו צדקיה בן פנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר יהוה באלה תנגח את ארם עד כלתם. וכל הנביאים נבאים בן לאמר עלה רמת גלעד והצלח ונתן יהוה ביד המלך. והמלאך אשר הלך לקרא מיכיהו דבר אליו לאמר הנה נא דברי הנביאים פה אחד טוב אל המלך יהי נא דבריך כדבר אחד מהם ודברת טוב. ויאמר מיכיהו חי יהוה פי את אשר יאמר יהוה אלי אתו אדבר.

מלכים א כב, 15-28

ויבא אל המלך ויאמר המלך אליו מיכיהו הנלך אל רמת גלעד למלחמה אם נהדל ויאמר אליו עלה והצלח ונתן יהוה ביד המלך. ויאמר אליו המלך עד כמה פעמים אני משביעה אשר לא תדבר אלי רק אמת בשם יהוה. ויאמר ראיתי את כל ישראל נפצים אל ההרים כצאן אשר אין להם רעה ויאמר יהוה לא אדנים לאלה ישונו איש לביתו בשלום. ויאמר מלך ישראל אל יהושפט הלוא אמרתי אליך לא יתנבא עלי טוב כי אם רע. ויאמר לכן שמע דבר יהוה ראיתי את יהוה ישב על כסאו וכל צבא השמים עמד עליו מימינו ומשמאלו. ויאמר יהוה מי יפתה את אחאב ויעל ויפל ברמת גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר בכה. ויצא הרוח ויעמד לפני יהוה ויאמר אני אפתנו ויאמר יהוה אליו במה. ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפני כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן. ועתה הנה נתן יהוה רוח שקר בפני כל נביאיה אלה ויהוה

דבר עליה רעה. ויגש צדקיהו בן כנענה ויפה את מיכיהו על הלחי ויאמר אי זה עבר רוח יהוה מאתי לדבר אותך. ויאמר מיכיהו הנך ראה ביום ההוא אשר תבא חדר בחדר להחבה. ויאמר מלך ישראל קח את מיכיהו והשיבהו אל אמון שר העיר ואל יואש בן המלך. ואמרת כה אמר המלך שימו את זה בית הפלא והאכלהו לחם לחץ ומים לחץ עד באי בשלום. ויאמר מיכיהו אם שוב תשוב בשלום לא דבר יהוה בי ויאמר שמעו עמים כלם.

מלכים א כב, 19-40

ויעל מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה רמת גלעד. ויאמר מלך ישראל אל יהושפט התחפש ובא במלחמה ואתה לבש בגדיך ויתחפש מלך ישראל ויבוא במלחמה. ומלך ארם צוה את שרי הרקב אשר לו שלשים ושנים לאמר לא תלחמו את קטן ואת גדול כי אם את מלך ישראל לבדו. ויהי כראות שרי הרקב את יהושפט והמה אמרו אך מלך ישראל הוא ויסרו עליו להלחם ויזעק יהושפט. ויהי כראות שרי הרקב כי לא מלך ישראל הוא וישובו מאחריו. ואיש משך בקשת לתמו ויכה את מלך ישראל בין הדבקים ובין השרין ויאמר לרכבו הפך ידך והוציאני מן המחנה כי החליתי. ותעלה המלחמה ביום ההוא והמלך היה מעמד במרכבה נכח ארם וימת בערב ויצק דם המכה אל חיק הרקב. ויעבר הרגה במחנה כבא השמש לאמר איש אל עירו ואיש אל ארצו. וימת המלך ויבוא שמרון ויקברו את המלך בשמרון. וישטף את הרקב על ברכת שמרון וילקו הכלבים את דמו והזנות רחצו כדבר ה' אשר דבר. ויתר דברי אחאב וכל אשר עשה ובית השן אשר בנה וכל הערים אשר בנה הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל. וישכב אחאב עם אבתיו ומלך אחזיהו בנו תחתיו.

מלכים ב יג, 1-9

בשנת עשרים ושלש שנה ליואש בן אחזיהו מלך יהודה מלך יהואחז בן יהוא על ישראל בשמרון שבע עשרה שנה. ויעש הרע בעיני ה' וילך אחר חטאת ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל לא סר ממנה. ויחר אף ה' בישראל ויתנם ביד חזאל מלך ארם ובניד בן הדד בן חזאל כל הימים. ויחל יהואחז את פני ה' וישמע אליו ה' כי ראה את לחץ ישראל כי לחץ אתם מלך ארם. ויתן ה' לישראל מושיע ויצאו מתחת יד ארם וישובו בני ישראל באהליהם כתמול שלשום. אך לא סרו מחטאת בית ירבעם אשר החטי את ישראל בה הלך וגם האשרה עמדה בשמרון. כי לא השאיר ליהואחז עם כי אם חמשים פרשים ועשרה רכב ועשרת אלפים רגלי כי אבדם מלך ארם וישמם כעפר לדש. ויתר דברי יהואחז וכל אשר עשה וגבורתו הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל. וישכב יהואחז עם אבתיו ויקברו בשמרון ומלך יואש בנו תחתיו.

מלכים ב יג, 10-25

בשנת שלשים ושבע שנה ליואש מלך יהודה מלך יהואש בן יהואחז על ישראל בשמרון שש עשרה שנה. ויעשה הרע בעיני ה' לא סר מפל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל בה הלק. ויתר דברי יואש וכל אשר עשה וגבורתו אשר נלחם עם אמציה מלך יהודה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל. וישכב יואש עם אבתיו וירבעם ישב על כסאו ויקבר יואש בשמרון עם מלכי ישראל. ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים. ויאמר למלך ישראל הרכב ידה על הקשת וירכב ידו וישם אלישע ידיו על ידי המלך. ויאמר פתח החלון קדמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה. ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל הן ארצה ויך שלש פעמים ויעמד. ויקצה עליו איש האלהים ויאמר להכות חמש או שש פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם. וימת אלישע ויקברוהו וגדודי מואב יבאו בארץ בא שנה. ויהי הם קברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו. וחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחז. ויחן ה' אתם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב. ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה. וימת חזאל מלך ארם. וימלך בן הדד בנו תחתיו. וישב יהואש בן יהואחז ויקח את הערים מיד בן הדד בן חזאל אשר לקח מיד יהואחז אביו במלחמה. שלש פעמים הפהו יואש וישב את ערי ישראל.

שיעור 3: מסע סנחריב (701 לפה"ס): נראטיבים מתחרים של ניצחון

מרדכי כוגן ושמואל אחיטוב, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ (מוסד ביאליק, תשס"ד), עמ' 78-79

במסעי השלישי עליתי על ארץ חת. לל מלך צידון, אשר מורא הוד מלכותי המם אותנו, ברח הרחק מעבר לים. צידון רבה, צידון זעירה, בית זית, צרפת, מחלב, אש, אכזיב, עכו, עריו הבצורות, ערי חומה, מקום מרעה ומשקה לצבאותיו - עזוז נשקו של האל אשור אדוני המם אותם והם כרעו לרגלי. הושבתי על כיסא מלכותו את אתבעל (למשול) עליהם והטלתי עליו מס ומנחת אדנותי, דבר שנה בשנה לא יושבת. מנחם משמשמרנ, אתבעל מצידון, עבדלאת מארוד, ארמלכ מגבל, מתנת מאשוד, פדאל מבית עמון, כמשנדב ממואב, עירם מאדום, כל מלכי אמר הביאו לפני מתנות עשירות, מתנות ראוה כבדות - פי ארבע (מן הרגיל) ונשקו את רגלי. אולם צדקא מלך אשקלון אשר לא נכנע לעולי, הגליתי את אלוהי בית אביו, אותו עצמו, את אשתו, את בניו ואת בנותיו, את אחיו זרע בית אביו, והבאתיו לאשור. הפקדתי על אנשי אשקלון את שרלדר בן רכבת מלכם הקודם, והטלתי עליו תשלום מס ומתנות אדנותי, והוא נושא את עולי. בהמשך מסעי צרתי על בית דגון, יפו, בני ברק, אזור, ערי צדקא שלא מיהרו לכרוע לרגלי, כבשתי (אותן) ונשאתי את שללן. פקידיה, שריה, ואנשיה של עקרון, שנתנו כבלי ברזל על פדי מלכם, בעל ברית נאמן לאשור, ומסרוהו באיבה לחזקיהו היהודי, נבהלו ממעשה הבגידה הנפשעת שעשו. הם הזעיקו לעזרה את מלכי מצרים ואת קשתי מלך כוש, מרכבותיו וסוסיו, חיל לא יימנה (מרוב) ואלה באו לעזרתם. במישור אלתקה ערכו מערכה נגדי וחידדו את נשקם. בתמיכת האל אשור אדני נלחמתי עמם והנחלתי להם מפלה. בעצם הקרב תפסו ידי חיים את רוכבי המרכבות ואת בני מלך מצרים יחד עם רוכבי המרכבות של מלך כוש. על אלתקה ותמנה צרתי, כבשתי (אותן) ונשאתי את שללן. אל עקרון קרבתי, והרגתי את הפקידים ואת השרים שמרדו, ומסביב לעיר על מגדלי השמירה תליתי את פגריהם. את בני העיר שפשעו והקלו (באשור) נתתי לבז. שאריתם שלא מרדו ושלא נמצא בהם חטא, פקדתי לשחררם. את פדי מלכם הוצאתי מתוך ירושלים והושבתי אותו על כיסא מלכות עליהם. מנחת אדנותי הטלתי עליו.

מרדכי כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ (מוסד ביאליק, תשס"ד), עמ' 79

אשר לחזקיהו היהודי, על 46 עריו הבצורות, ערי חומה, ועל הערים הקטנות לאין מספר שסביבותיהן, שמתי מצור ולכדתי (אותן) בסוללות כבושות, בכרים מוגשים (לחומה), בהסתערות חיל רגלים, במנהרות, בפרצים (בחומות), ובסולמות (או: אילי ניגוח 200150). נפש, קטן וגדול, איש ואשה, סוסים, פרדים, חמורים, גמלים, בקר וצאן עד אין מספר הוצאתי לי מתוכן ומניתי כשלל. אותו כלאתי

בתוך ירושלים עיר מלכותו כציפור בכלוב. הקפתי אותו בביצורים, ואת היציאה משער עירו עשיתי לו לתועבה. את עריו אשר בזזתי, קרעתי מארצו ונתתי למתנת מלך אשדוד, לפדי מלך עקרון, ולצלבעל מלך עזה (וכך) הקטנתי את ארצו. ועל המס הקודם, המשתלם על ידם מידי שנה בשנה, הוספתי מנחה ומתנות אדנותי והטלתי (אותן) עליהם. חזקיהו עצמו, מורא הוד מלכותי המם אותו, והוא שלח אחרי לגינוה עיר מלכותי את חיל המחץ, החיל הנבחר שלו, שהכניס לתוך ירושלים עיר מלכותו כדי לחזקה והיו לתגבורת, יחד עם 30 כיכר זהב ו-800 כיכר כסף, אבן כחל נבחרת, גושי אודם גדולים, מיטות שן, כיסאות משען (משובצי) שן, עורות פילים, שנהבים, הבנים, אשכרוע, בגדי צבעונים, בגדי פשתן, צמר (צבוע) תכלת, ארגמן, כלי נחושת, ברזל, ברונזה, בדיל, ברזל, מרכבות, מגינים, רמחים, שריונות...

מלכים ב יח, 13-16

ובארבע עשרה שנה למלך חזקיהו עלה סנחריב מלך אשור על כל ערי יהודה הבצורות ויתפשם. וישלח חזקיהו מלך יהודה אל מלך אשור לכישה לאמר חטאתי שוב מעלי את אשר נתת עלי אשא וישם מלך אשור על חזקיהו מלך יהודה שלש מאות כסף ושלשים כפר זהב. ויתן חזקיהו את כל הכסף הנמצא בית ה' ובאצרות בית המלך. בעת ההיא קצץ חזקיהו את דלתות היכל ה' ואת האמנות אשר צפה חזקיהו מלך יהודה ויתנם למלך אשור.

מלכים ב יח, 17-24

וישלח מלך אשור את תרתן ואת רב סריס ואת רבשקה מן לכיש אל המלך חזקיהו בחיל כבד ירושלים ויעלו ויבאו ירושלים ויעלו ויבאו ויעמדו בתעלת הברכה העליונה אשר במסלת שדה כבס. ויקראו אל המלך ויצא אליהם אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושכנה הספר ויואח בן אסף המזכיר. ויאמר אליהם רבשקה אמרו נא אל חזקיהו כה אמר המלך הגדול מלך אשור מה הבטחון הזה אשר בטחת. אמרת אף דבר שפתיים עצה וגבורה למלחמה עתה על מי בטחת כי מרדת בי. עתה הנה בטחת לך על משענת הקנה הרצוץ הזה על מצרים אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה כן פרעה מלך מצרים לכל הבטחים עליו. וכי תאמרן אלי אל ה' אלהינו בטחנו הלוא הוא אשר הסיר חזקיהו את במתיו ואת מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם לפני המזבח הזה תשתחוו בירושלם. ועתה התערב נא את אדני את מלך אשור ואתנה לך אלפים סוסים אם תוכל לתת לך רכבים עליהם. ואיך תשיב את פני פחת אחד עבדי אדני הקטנים ותבטח לך על מצרים לרכב ולפרשים.

מלכים ב יח, 25-32

עתה המבלעדי ה' עליתי על המקום הזה להשחתו ה' אמר אלי עלה על הארץ הזאת והשחיתה. ויאמר אליקים בן חלקיהו ושבנה ויואח אל רבשקה דבר נא אל עבדיך ארמית כי שמעים אנחנו ואל תדבר עמנו יהודית באזני העם אשר על החמה. ויאמר אליהם רבשקה העל אדניך ואלך שלחני אדני לדבר את הדברים האלה הלא על האנשים הישבים על החמה לאכל את חריהם (צואתם) ולשתות את שניהם (מימי רגליהם) עמכם. ויעמד רבשקה ויקרא בקול גדול יהודית וידבר ויאמר שמעו דבר המלך הגדול מלך אשור. כה אמר המלך אל ישא לכם חזקיהו כי לא יוכל להציל אתכם מידו. ואל יבטח אתכם חזקיהו אל ה' לאמר הצל יצילנו ה' ולא תנתן את העיר הזאת ביד מלך אשור. אל תשמעו אל חזקיהו כי כה אמר מלך אשור עשו אתי ברכה וצאו אלי ואכלו איש גפנו ואיש תאנתו ושתו איש מי ברו. עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותריוש ארץ לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש וחיו ולא תמתו ואל תשמעו אל חזקיהו כי יסית אתכם לאמר ה' יצילנו.

מלכים ב יח, 33-37

ההצל הצילו אלהי הגוים איש את ארצו מיד מלך אשור. איה אלהי חמת וארפד איה אלהי ספרוים הנע ועוה כי הצילו את שמרון מדי. מי בכל אלהי הארצות אשר הצילו את ארצם מדי כי יציל ה' את ירושלם מדי. והחרישו העם ולא ענו אתו דבר כי מצות המלך היא לאמר לא תענהו. ויבא אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושבנא הספר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגדו לו דברי רבשקה.

מלכים ב יט, 1-9

ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית ה'. וישלח את אליקים אשר על הבית ושבנא הספר ואת זקני הכהנים מתכפסים בשקים אל ישעיהו הנביא בן אמוץ. ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה כי באו בנים עד משבר וכח אין ללדה. אוילי ישמע ה' אלהיך את כל דברי רבשקה אשר שלחו מלך אשור אדניו לחרף אלהים חי והוכיח בדברים אשר שמע ה' אלהיך ונשאת תפלה בעד השארית הנמצאה. ויבאו עבדי המלך חזקיהו אל ישעיהו. ויאמר להם ישעיהו כה תאמרו אל אדניכם כה אמר ה' אל תירא מפני הדברים אשר שמעת אשר גדפו נערי מלך אשור אתי. הנני נתן בו רוח ושמע שמועה ושב לארצו והפלתיו בחרב בארצו. וישב רבשקה וימצא את מלך אשור נלחם על לבנה כי שמע כי נסע מלכיש. וישמע אל תרהקה מלך כוש לאמר הנה יצא להלחם אתך.

מלכים ב יט, 35-37

וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מֶלֶךְ ה' וַיְיָ בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאֶה שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלֶף וַיִּשְׁפִּימוּ בְּבִקְרָה וְהָנָה כָּל־
פְּגָרִים מֵתִים. וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סְנַחְרִיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיָּשָׁב בְּנִינֹהוּ. וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית נְסֻרָה אֱלֹהֵיו
וְאֲדֹרְמֶלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בְּנָיו הִכְהוּ בַחֲרֵב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרְט וַיִּמְלֹךְ אֶסֶר חֲדָן בְּנוֹ תַחְתָּיו.

הרודוטוס, היסטוריה, ב' 141

התקפת סנחריב בפלוסיון, בימי 'הכהן של הפאיסטוס, ששמו היה סתון':

אז עלה על מצרים עם צבא גדול סנחריב מלך הערבים והאשורים, אולם החיילים המצרים סירבו
לצאת למלחמה. במצבו הנואש הלך הכוהן אל המקדש ובכה לפני הפסל על הסבל הצפוי לו. בעודו
בוכה הוא נרדם, ובשנתו נגלה לו האל ועודד אותו באומרו, שלא יסבול שום רע אם יעמוד בפני חיל
הערבים, כי הוא עצמו ישלח לו תגבורת. בסומכו על דברים אלה, גייס את המצרים שהיו מוכנים
ללכת עמו וחנה בפלוסיון, כי שם עוברת הדרך למצרים. לא הלך אחריו שום חייל, אלא תגרנים, בעלי
מלאכה ואנשי השווקים. כשהגיעו לשם האויבים, התנפלו עליהם בלילה המוני עכברים וכרסמו את
אשפות החיצים, את הקשתות ואת ידיות המגינים, כך שלמחרת ברחו חסרי נשק ורבים מהם נפלו.
גם היום עומד פסל אבן של מלך זה במקדש הפאיסטוס, כשבידו עכבר ועליו כתובת: "כל מי שרואה
אותי, יהא-נא ירא אלים!"

בן סירא מח, 17-21

יחזקיהו חזק עירו	בהטות אל תוכה מים
ויחצב כנחשת צורים	ויחסום הרים מקנה
בימיו עלה סנחריב	וישלח את רב שקה
ויט ידו על ציון	ויגדף אל בגאווה
[אז נ] מוגו בגאון לבם	ויחילו כילודה
[ויקרא]ו אל אל עליון	ויפרשו אליו כפים
[וישמע] בקול תפלתם	וישיעם ביד ישעיהו
[ויך במ] חנה אשור	ויהמם במגפה.

יוספוס פלביוס, קדמוניות היהודים י', 17-23

כעבור זמן קצר ומלך אשור לא הצליח בהשתערתו על המצרים, וחזר אל ארצו בלי לבצע דבר. וזו היתה הסיבה: הוא בילה זמן רב במצור על פלוסיון, וכשכבר הגיעו הסוללות ששפך על החומה לגובה (רב) והוא התכונן לתקוף את החומה, שמע שתרהקה מלך הכושים בא לעזרת המצרים ונוהג אתו חיל רב ואומר לעבור דרך המדבר ולחדור פתאום לארץ האשורים. הידיעות האלה הביאו את סנחריב המלך במבוכה, והוא חזר כפי שאמרתי בלי לבצע דבר ועזב את פלוסיון. על אותו סנחריב אמר גם הרודוטוס בספר השני של ספוריו, שמלך זה עלה על מלך המצרים, שהיה כוהן הפיסטוס, וצר על פלוסיון, אולם הסיר את המצור מסיבה זו: מלך המצרים התפלל לאלהיו והאל שמע בקולו והביא מכה על הערבי – וכאן בדברו על מלך הערבים ולא על מלך האשורים אין הרודוטוס אלא טועה – שכן בלילה אחד, מוסיף (הרודוטוס), כרסם המון עכברים את הקשתות וכלי הזין האחרים של האשורים. משום כך לא היו לו למלך קשתות והוא החזיר את צבאו לפלוסיון. עד כאן סיפורו של הרודוטוס, ואולם ברוסוס שחיבר ספר על דברי ימי הכשדים, מזכיר את סנחריב המלך שמלך על האשורים ויצא למלחמה על אסיה כולה ועל מצרים.

שיעור 4: כיבוש הארץ

יהושע י, 1-15

(1) ויהי כשמע אדני צדק מלך ירושלים כי לכד יהושע את העי ויחרימה כאשר עשה ליריחו ולמלכה פן עשה לעי ולמלכה וכי השלימו ישבי גבעון את ישראל ויהיו בקרבם. (2) ויראו מאד כי עיר גדולה גבעון כאחת ערי הממלכה וכי היא גדולה מן העי וכל אנשיה גברים. (3) וישלח אדני צדק מלך ירושלים אל הוהם מלך חברון ואל פראם מלך ירמות ואל יפיע מלך לכיש ואל דביר מלך עגלון* לאמר. (4) עלו אלי ועזרני ונכה את גבעון כי השלימה את יהושע ואת בני ישראל. (5) ויאספו ויעלו חמשת מלכי האמרי מלך ירושלים מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו על גבעון וילחמו עליה. (6) וישלחו אנשי גבעון אל יהושע אל המחנה הגלגלה לאמר אל תרח ידיך מעבדיך עלה אלינו מהרה והושיעה לנו ועזרנו כי נקבצו אלינו כל מלכי האמרי ישבי ההר. (7) ויעל יהושע מן הגלגל הוא וכל עם המלחמה עמו וכל גבורי החיל.

(8) ויאמר יהוה אל יהושע אל תירא מהם כי בידך נתתים לא יעמד איש מהם בפניך. (9) ויבא אליהם יהושע פתאם כל הלילה עלה מן הגלגל. (10) ויהמם יהוה לפני ישראל ויכם מכה גדולה בגבעון וירדפם דרך מעלה בית חורן ויכם עד עזקה ועד מקדה. (11) ויהי בנסם מפני ישראל הם במורד בית חורן ויהוה השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימתו רבים אשר מתו באבני הקרד מאשר הרגו בני ישראל בחרב. (12) אז ידבר יהושע ליהוה ביום תת יהוה את האמרי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון. (13) וידם השמש וירח עמד עד יקם גוי איביו הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים. (14) ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמע יהוה בקול איש כי יהוה נלחם לישראל. (15) וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה.**

יהושע י, 17-27

(16) וינסו חמשת המלכים האלה ויחבאו במערה במקדה. (17) ויגד ליהושע לאמר נמצאו חמשת המלכים נחבאים במערה במקדה. (18) ויאמר יהושע גלו אבנים גדולות אל פי המערה והפקידו עליה אנשים לשמרים. (19) ואתם אל תעמדו רדפו אחרי איביכם וזנבתם אותם אל תתנום לבוא אל עריהם כי נתנם יהוה אלהיכם בידכם. (20) ויהי ככלות יהושע ובני ישראל להכותם מכה גדולה מאד עד תמם והשרידים שרדו מהם ויבאו אל ערי המבצר. (21) וישבו כל העם אל המחנה אל יהושע מקדה בשלום לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשנו. (22) ויאמר יהושע פתחו את פי המערה והוציאו אלי את חמשת

*תרגום השבעים: עדולם
** פס' 15 חסר בתרגום השבעים

המלכים האלה מן המערה. (23) ויעשו כן ויצאו אליו את חמשת המלכים האלה מן המערה את מלך ירושלים את מלך חברון את מלך ירמות את מלך לכיש את מלך עגלון.

(24) ויהי כהוציאם את המלכים האלה אל יהושע ויקרא יהושע אל כל איש ישראל ויאמר אל קציני אנשי המלחמה ההלכוא אתו קרבו שימו את רגליכם על צוארי המלכים האלה ויקרבו וישימו את רגליהם על צואריהם. (25) ויאמר אליהם יהושע אל תיראו ואל תחתו חזקו ואמצו כי ככה יעשה יהוה לכל איביכם אשר אתם נלחמים אותם. (26) ויכס יהושע אחרי כן וימיתם ויתלם על חמשה עצים ויהיו תלויים על העצים עד הערב. (27) ויהי לעת בוא השמש צוה יהושע וירידום מעל העצים וישלכם אל המערה אשר נחבאו שם וישמו אבנים גדלות על פי המערה עד עצם היום הזה.

יהושע י, 28-39

(28) ואת מקדה לכד יהושע ביום ההוא ויכה לפי חרב ואת מלכה החרם אותם ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ויעש למלך מקדה כאשר עשה למלך יריחו. (29) ויעבר יהושע וכל ישראל עמו ממקדה לבנה וילחם עם לבנה. (30) ויתן יהוה גם אותה ביד ישראל ואת מלכה ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר בה שריד ויעש למלכה כאשר עשה למלך יריחו. (31) ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלבנה לכישה ויחן עליה וילחם בה. (32) ויתן יהוה את לכיש ביד ישראל וילכדה ביום השני ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ככל אשר עשה ללבנה. (33) אז עלה הרם מלך גזר לעזר את לכיש ויכהו יהושע ואת עמו עד בלתי השאיר לו שריד. (34) ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלכיש עגלנה ויחנו עליה וילחמו עליה. (35) וילכדוה ביום ההוא ויכוה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ביום ההוא החרים ככל אשר עשה ללכיש.

(36) ויעל יהושע וכל ישראל עמו מעגלונה חברונה וילחמו עליה. (37) וילכדוה ויכוה לפי חרב ואת מלכה ואת כל עריה ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ככל אשר עשה לעגלון ויחרם אותה ואת כל הנפש אשר בה. (38) וישב יהושע וכל ישראל עמו דברה וילחם עליה. (39) וילכדה ואת מלכה ואת כל עריה ויכוה לפי חרב ויחרמו את כל נפש אשר בה לא השאיר שריד כאשר עשה לחברון כן עשה לדברה ולמלכה וכאשר עשה ללבנה ולמלכה.

יהושע י, 5

ויאספו ויעלו חמשת מלכי האמרי מלך ירושלים מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון...

יהושע י, 29-31

ויעבר יהושע וכל ישראל עמו ממקדה לבנה וילחם עם לבנה. ויתן יהוה גם אותה ביד ישראל ואת מלכה ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר בה שריד ויעש למלכה כאשר עשה למלך יריחו. ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלבנה לכישה ויחן עליה וילחם בה.

מלכים ב יח, 17

וישלח מלך אשור את תרתן ואת רב סרים ואת רבשקה מן לכיש אל המלך חזקיהו בחיל כבד ירושלים...

מלכים ב יט, 8

וישב רבשקה וימצא את מלך אשור נלחם על לבנה כי שמע כי נסע מלכיש

יהושע י, 20

ויהי ככלות יהושע ובני ישראל להכותם מכה גדולה מאד עד תמם והשרידים שרדו מהם ויבאו אל ערי המבצר

מלכים ב יח, 13

ובארבע עשרה שנה למלך חזקיהו עלה סנחריב מלך אשור על כל ערי יהודה הבצורות ויתפשם

מרדכי כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ (מוסד ביאליק, תשס"ד), עמ' 79

אשר לחזקיהו היהודי, על 46 עריו הבצורות, ערי חומה, ועל הערים הקטנות לאין מספר שסביבותיהן, שמתי מצור ולכדתי (אותן) בסוללות כבושות, בכרים מוגשים (לחומה), בהסתערות חיל רגלים, במנהרות, בפרצים (בחומות), ובסולמות (או: אילי ניגוח 200150). נפש, קטן וגדול, איש ואשה, סוסים, פרדים, חמורים, גמלים, בקר וצאן עד אין מספר הוצאתי לי מתוכן ומניתי כשלל. אותן כלאתי בתוך ירושלים עיר מלכותו כציפור בכלוב. הקפתי אותן בביצורים, ואת היציאה משער עירו עשיתי לו לתועבה. את עריו אשר בזזתי, קרעתי מארצו ונתתי למתנת מלך אשדוד, לפדי מלך עקרון, ולצלבעל מלך עזה (וכך) הקטנתי את ארצו. ועל המס הקודם, המשתלם על ידם מידי שנה בשנה, הוספתי מנחה ומתנות אדנותי והטלתי (אותן) עליהם.

יהושע י, 28-39

(28) וְאֵת מִקְדָּה לְכַד יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּכֶּה לְפִי חָרֵב וְאֵת מַלְכָּה הַחֶרֶם אוֹתָם וְאֵת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ לֹא הַשְּׂאִיר שְׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמֶלֶךְ מִקְדָּה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ. (29) וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמִּקְדָּה לְבָנָה וַיִּלָּחֶם עִם לְבָנָה. (30) וַיִּתֵּן יְהוָה גַּם אוֹתָהּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְאֵת מַלְכָּה וַיִּכֶּה לְפִי חָרֵב וְאֵת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ לֹא הַשְּׂאִיר בָּהּ שְׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְכָּה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ. (31) וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלְּבָנָה לְכִישָׁה וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ. (32) וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת לְכִישׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיִּכֶּה לְפִי חָרֵב וְאֵת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה לְלְבָנָה. (33) **אִז עָלָה הָרֶם מֶלֶךְ גֹּזֵר לַעְזוֹר אֶת לְכִישׁ וַיִּפְהוּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֵת עִמּוֹ עַד בֵּלְתֵי הַשְּׂאִיר לוֹ שְׂרִיד.** (34) וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלְּכִישׁ עַגְלָנָה וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ.

(35) וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּכּוּהָ לְפִי חָרֵב וְאֵת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא הַחֶרֶם כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה לְלְכִישׁ. (36) וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעַגְלוֹנָה חֲבֵרוֹנָה וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ. (37) וַיִּלְכְּדוּהָ וַיִּכּוּהָ לְפִי חָרֵב וְאֵת מַלְכָּה וְאֵת כָּל עַרְיָהּ וְאֵת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ לֹא הַשְּׂאִיר שְׂרִיד כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה לְעַגְלוֹן וַיַּחֲרֵם אוֹתָהּ וְאֵת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ. (38) וַיֵּשֶׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דְּבָרָה וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ. (39) וַיִּלְכְּדוּהָ וְאֵת מַלְכָּה וְאֵת כָּל עַרְיָהּ וַיִּכּוּם לְפִי חָרֵב וַיַּחֲרִימוּ אֶת כָּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ לֹא הַשְּׂאִיר שְׂרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֲבֵרוֹן כֵּן עָשָׂה לְדְבָרָה וּלְמַלְכָּהּ וְכַאֲשֶׁר עָשָׂה לְלְבָנָה וּלְמַלְכָּהּ.

מרדכי כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ (מוסד ביאליק).

תשס"ד, עמ' 79

לאשור, ומסרוהו באיבה לחזקיהו היהודי, נבהלו ממעשה הבגידה הנפשעת שעשו. הם הזעיקו לעזרה את מלכי מצרים ואת קשתי מלך כוש, מרכבותיו וסוסיו, חיל לא יימנה (מרוב) ואלה באו לעזרתם. במישור אלתקה ערכו מערכה נגדי וחידדו את נשקם. בתמיכת האל אשור אדני נלחמתי עמם והנחלתי להם מפלה. בעצם הקרב תפסו ידי חיים את רוכבי המרכבות ואת בני מלך מצרים יחד עם רוכבי המרכבות של מלך כוש. על אלתקה ותמנה צרתי, כבשתי (אותן) ונשאתי את שללן. אל עקרון קרבתני, והרגתי את הפקידים ואת השרים...

יהושע י, 1-10

(1) וַיְהִי כַשְׁמַע אֲדָנִי צְדָק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם כִּי לְכַד יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעַי וַיַּחֲרִימָהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְיְרִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ כֵּן עָשָׂה לְעַי וּלְמַלְכָּהּ וְכִי הַשְּׁלִימוּ יִשְׁבִּי גִבְעוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְקִרְבָּם. (2) וַיִּירָאוּ מְאֹד כִּי עִיר גְּדוּלָה גִבְעוֹן כַּאֲחַת עָרֵי הַמַּמְלָכָה וְכִי הִיא גְּדוּלָה מִן הָעַי וְכָל אֲנָשֶׁיהָ גִבְרִים. (3) וַיִּשְׁלַח אֲדָנִי צְדָק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶל הוֹהֵם מֶלֶךְ חֲבֵרוֹן וְאֶל פְּרָאִם מֶלֶךְ יְרֵמוֹת וְאֶל יַפִּיעַ מֶלֶךְ לְכִישׁ וְאֶל דְּבִיר מֶלֶךְ עַגְלוֹן* לֵאמֹר. (4) **עֲלוּ אֵלַי**

וְעִזְרֵנִי וְנִכָּה אֶת גְּבֻעוֹן כִּי הִשְׁלִימָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (5) וַיֵּאָסְפוּ וַיַּעֲלוּ חֲמִשָּׁת מַלְכֵי הָאֲמֹרִי מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם מֶלֶךְ חֶבְרוֹן מֶלֶךְ יֶרְמוֹת מֶלֶךְ לְכִישׁ מֶלֶךְ עֵגְלוֹן הֵם וְכָל מַחְנֵיהֶם וַיִּחְנוּ עַל גְּבֻעוֹן וַיִּלְחַמוּ עִלְיָהּ. (6) וַיִּשְׁלְחוּ אֲנָשִׁי גְבֻעוֹן אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶל הַמַּחֲנֶה הַגְּלָגֶלֶה לֵאמֹר אֵל תִּרְף יְדֶיךָ מֵעַבְדֶיךָ עֲלֵה אֵלֵינוּ מִהֲרָה וְהוֹשִׁיעָה לָנוּ וְעִזְרָנוּ כִּי נִקְבְּצוּ אֵלֵינוּ כָּל מַלְכֵי הָאֲמֹרִי יֹשְׁבֵי הַהָר. (7) וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן הַגְּלָגֶל הוּא וְכָל עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ וְכָל גְּבוּרֵי הַחַיִל. (8) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֵל תִּירָא מֵהֶם כִּי בְיַדְךָ נִתְּתִים לֹא יַעֲמֵד אִישׁ מֵהֶם בְּפָנֶיךָ. (9) וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פֶּתְאִים כָּל הַלַּיְלָה עֲלָה מִן הַגְּלָגֶל. (10) וַיְהִימָם יְהוָה לְפָנָיו יִשְׂרָאֵל וַיִּכֶם מִכָּה גְדוֹלָה בְּגְבֻעוֹן וַיִּרְדְּפֵם דָּרֶךְ מַעְלָה בֵּית חוּרָן וַיִּכֶם עַד עֲזָקָה וְעַד מַקְדָּה.

מרדכי כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ (מוסד ביאליק, תשס"ד), עמ' 79

לאשור, ומסרוהו באיבה לחזקיהו היהודי, נבהלו ממעשה הבגידה הנפשעת שעשו. הם הזעיקו לעזרה את מלכי מצרים ואת קשתי מלך כוש, מרכבותיו וסוסיו, חיל לא יימנה (מרוב) ואלה באו לעזרתם. במישור אלתקה ערכו מערכה נגדי וחידדו את נשקם. בתמיכת האל אשור אדני נלחמתי עמם והנחלתי להם מפלה. בעצם הקרב תפסו ידי חיים את רוכבי המרכבות ואת בני מלך מצרים יחד עם רוכבי המרכבות של מלך כוש. על אלתקה ותמנה צרתי, כבשתי (אותן) ונשאתי את שללן. אל עקרון קרבתני, והרגתי את הפקידים ואת השרים שמרדו, ומסביב לעיר על מגדלי השמירה תליתי את פגריהם. את בני העיר שפשעו והקלו (באשור) נתתי לבז. שאריתם שלא מרדו ושלא נמצא בהם חטא, פקדתי לשחררם. את פכי מלכם הוצאתי מתוך ירושלים והושבתי אותו על כיסא מלכות עליהם. מנחת אדנותי הטלתי עליו.

יהושע ט, 3

וַיֹּשְׁבֵי גְבֻעוֹן שָׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לִירִיחוֹ וְלָעִי

יהושע ט, 11

וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ זְקִינֵינוּ וְכָל יֹשְׁבֵי אֶרְצֵנוּ לֵאמֹר

יהושע י, 1

כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִירִיחוֹ וְלַמְלָכָה כִּן עָשָׂה לָעִי וְלַמְלָכָה וְכִי הִשְׁלִימוּ יֹשְׁבֵי גְבֻעוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּקֶרְפֶּם

יהושע י, 6-7

וַיִּשְׁלַחוּ **אֲנָשִׁי גִבְעוֹן** אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶל הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה לֵאמֹר אֵל תִּרְף יְדֶיךָ מֵעַבְדֶּיךָ עֲלֵה אֵלֵינוּ מִהֲרָה וְהוֹשִׁיעָה לָנוּ וְעֲזָרְנוּ כִּי נִקְבְּצוּ אֵלֵינוּ כָּל מַלְכֵי הָאֲמֹרִי יִשְׁבִּי הָהָר. וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן הַגִּלְגָּל הוּא וְכָל עַם הַמַּלְחָמָה עִמּוֹ וְכָל גִּבּוֹרֵי הַחַיִּל.

מרדכי כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ (מוסד ביאליק, תשס"ד), עמ' 78

בהמשך מסעי צרתי על בית דגון, יפו, בני ברק, אזור, ערי צדקא שלא מיהרו לכרוע לרגלי, כבשתי (אותן) ונשאתי את שללן. פקידיה, שריה, ואנשיה של עקרון, שנתנו כבלי ברזל על פדי מלכם, בעל ברית נאמן...

יהושע י, 26-27

וַיִּכְּם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרַי כִּן וַיְמִיתֵם וַיִּתְּלֵם עַל חַמְשָׁה עֲצִים וַיְהִיו תְּלוּיִם עַל הָעֵצִים עַד הָעֶרֶב. וַיְהִי לַעֲת בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ צָוָה יְהוֹשֻׁעַ וַיְרִידוּם מֵעַל הָעֵצִים וַיִּשְׁלַכְם אֶל הַמַּעְרָה אֲשֶׁר נִחְבְּאוּ שָׁם וַיִּשְׂמוּ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת עַל פִּי הַמַּעְרָה עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה.

יהושע ת, 28-29

וַיִּשְׂרֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעֵי וַיְשִׂימָהּ תַּל עוֹלָם שָׁמָּה עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְאֵת מֶלֶךְ הָעֵי תָלָה עַל הָעֵץ עַד עֵת הָעֶרֶב וַכְּבוֹא הַשָּׁמֶשׁ צָוָה יְהוֹשֻׁעַ וַיְרִידוּ אֶת נְבִלָתוֹ מִן הָעֵץ וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ אֶל פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיִּקְיְמוּ עָלָיו גָּל אֲבָנִים גְּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

מרדכי כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ (מוסד ביאליק, תשס"ד), עמ' 79

...שמרדו, ומסביב לעיר על מגדלי השמירה תליתי את פגריהם. את בני העיר שפשעו והקלו (באשור) נתתי לבז. שאריתם שלא מרדו ושלא נמצא בהם חטא, פקדתי לשחררם. את פכי מלכם הוצאתי מתוך ירושלים והושבתי אותם על כיסא מלכות עליהם. מנחת אדנותי הטלתי עליו.

יהושע י, 26-27

וַיִּכְּם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרַי כִּן וַיְמִיתֵם וַיִּתְּלֵם עַל חַמְשָׁה עֲצִים וַיְהִיו תְּלוּיִם עַל הָעֵצִים עַד הָעֶרֶב. וַיְהִי לַעֲת בּוֹא

השמש צוה יהושע וירידים מעל העצים וישלכם אל המערה אשר נחבאו שם וישמו אבנים גדולות על פי המערה עד עצם היום הזה.

יהושע י, 21

וישבו כל העם אל המחנה* אל יהושע מקדה בשלום

יהושע י, 28-39

(28) ואת מקדה לכד יהושע ביום ההוא ויכה לפי חרב ואת מלכה החרם אותם ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ויעש למלך מקדה כאשר עשה למלך יריחו. (29) ויעבר יהושע וכל ישראל עמו ממקדה לבנה וילחם עם לבנה. (30) ויתן יהוה גם אותה ביד ישראל ואת מלכה ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ויעש למלכה כאשר עשה למלך יריחו. (31) ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלבנה לכישה ויתן עליה וילחם בה. (32) ויתן יהוה את לכיש ביד ישראל וילכדה ביום השני ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ככל אשר עשה ללבנה. (33) אז עלה הרם מלך גזר לעזר את לכיש ויכהו יהושע ואת עמו עד בלתי השאיר לו שריד. (34) ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלכיש עגלנה ויחנו עליה וילחמו עליה. (35) וילכדה ביום ההוא ויכוה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ביום ההוא החרים ככל אשר עשה ללכיש. (36) ויעל יהושע וכל ישראל עמו מעגלונה חברונה וילחמו עליה. (37) וילכדה ויכוה לפי חרב ואת מלכה ואת כל עריה ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ככל אשר עשה לעגלון ויחרם אותה ואת כל הנפש אשר בה. (38) וישב יהושע וכל ישראל עמו דברה וילחם עליה. (39) וילכדה ואת מלכה ואת כל עריה ויכום לפי חרב ויחרמו את כל נפש אשר בה לא השאיר שריד כאשר עשה לחברון כן עשה לדברה ולמלכה וכאשר עשה ללבנה ולמלכה.

מלכים ב יח, 17

וישלח מלך אשור את תרתן ואת רב סריס ואת רבשקה מן לכיש אל המלך חזקיהו בחיל כבד ירושלם ויעלו ויבאו ירושלם ויעלו ויעמדו בתעלת הברכה העליונה אשר במסלת שדה כבס

מלכים ב יט, 32-35

לכן בה אמר יהוה אל מלך אשור לא יבא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סללה. בדרך אשר יבא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבא נאם יהוה. וגנותי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך יהוה ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים.

*המילים 'אל המחנה' חסרות בתה"ש